

Politikusok és „fundamentalisták”

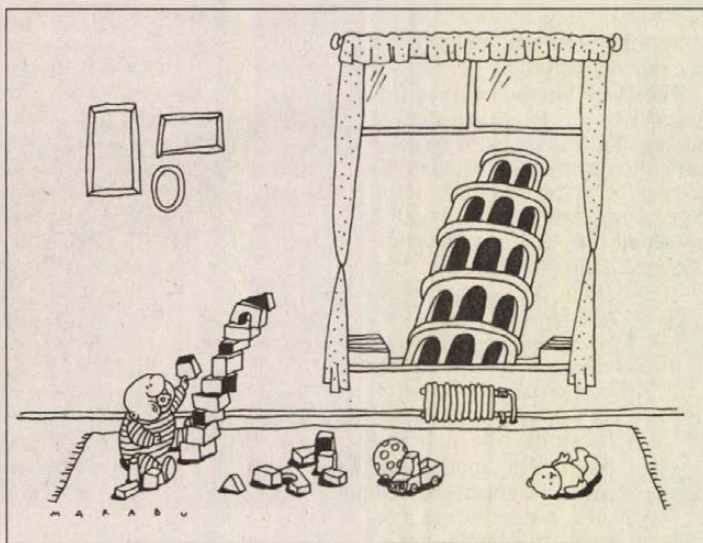
Amikor egy diktatúra ellen szervezkedő illegális mozgalom akár valódi, akár „bársonyos” forradalommal a hatalom közélébe jut, törvényszerűen polarizálódási folyamat indul meg soraiban. A párttá szerveződő mozgalom élágardája kettészakad: politikusokra és „fundamentalistákra”. Az, hogy az illegális mozgalmárból politikus vagy „fundamentalista” válik-e, alkati kérdés.

A „fundamentalista” fanatikus elkötelezettje egy eszmének, amelynek megalkuvás nélkül szolgál, egyszersmind esküdt ellensége annak az eszmének és képviselőinek, amely ellen harcolt. A „fundamentalista” nem felejt és nem tanul. Dogmatikus szektahívőként viselkedik. Kérlelhetetlen. Nyilvánvaló, hogy ilyen alkattal a gyakorlati napi politikában – főleg demokráciában – nem lehet sikeresen helytállni. A gyakorlati politika a sorozatos kompromisszumok világa, ha úgy tetszik, művészete. Nem ritkán olyan elvek, értékek időleges feladására kényszerít, amelyek a mozgalom eszmei alapjait érintik. Ez a politikában elkerülhetetlen „hűtlenség”, taktikai elvfelelés a politikát sommásan elítélő és elvető – gyökereiben mindig antideмократikus – populizmus fő érvszállítója. Itt találkoznak a populisták és a „fundamentalisták”.

Ha valaki eddig nem jött volna rá, a történet az SZDSZ-ről (is) szól. Az SZDSZ-ben mintegy tiszta tenyészben vizsgálható a két típus. A sikeres politikussá fejlődött Göncz Árpád, Demszky Gábor, Magyar Bálint, Mécs Imre, Pető Iván, Kunce Gábor, Szent-Iványi István és mások példázzák a rugalmas, kompromisszumokra kész, toleráns típust. Másrészt ott vannak az örök ellenzéki, türelmetlen és „megvesztegethetetlen” „fundamentalis-

ták”, akik képtelenek lenyelni az elkerülhetetlen megalkuvásokat, akik képtelenek a mindenkori konkrét hatalmi-politikai viszonyok elfogulatlan, hideg fejű elemzésére. Haraszti Miklós, Tamás Gáspár Miklós, Kőszeg Ferenc, Eörsi István jellemzik ezt a kört. Nem véletlen, hogy a gyakorlati napi politikából fokozatosan kiszorultak vagy kivonultak a koalíciós években. Most aktivizálódnak újra a publicisztikában, amikor a koalíció mindig is meglévő belső ellentétei kampányelemként kiéleződtek.

Az SZDSZ politikus elitje 1994-ben megértette, hogy az abszolút többség birtokába jutott MSZP-t koalíciós együttműködéssel kell támogatni a kormány és az ország előtt álló súlyos, konfliktusokkal terhes feladatok végrehajtásában. Ezt a döntést a „fundamentalisták” ellenében kellett meghozni. A koalíció (le)tagadhatatlan sikerei igazolták az SZDSZ politikusait. Enélkül nemcsak a fenyegető gazdasági összeomlás elhárítása, a fenntartható növekedés elindítása, a privatizáció végigvitele, a külpolitikai sikerek és a szilárd társadalmi béke és nyugalom forgott volna veszélyben, de az SZDSZ-t is megfertőzhette volna a „Fideszkör”. A magyar demokrácia gyöngesége, hogy hiányzik egy jobbközép konzervatív, de feltétlenül demokratikus, a liberális minimumot alku nélkül elfogadó politikai erő, amely a bal-közép hatalom váltópárja lehetne. Ezt a szerepet az Antall-Boross kormány nem tudta eljátszani. S most hogy a Fidesz kísérli meg, hogy ezt az űrt betöltse, kiderül, hogy éppúgy elcsúszik a szélsőjobb irányába, mint elődje. Magyarországon ugyanis nincs olyan jobboldali demokratikus szavazóbázis, amely egy kormányképes többséget hatalomra tudna segíteni. Ezért kénytelen meg-

MARABU RAJZA

célozni a szélsőjobboldali, nacionalista, populista voksokat, s ezzel rálép a meciarizálódás, a Tudjman-, Iliescu-féle útra. Pedig már 1994-ben kiderült, hogy nálunk a szélsőjobboldalon sincsenek számottevő szavazótömegek, csak fogatlan ordibálók. Orbánnak tudnia kellene, hogy botránykavarással, rágalmazással, az egész világ által elismert és ellenőrzött sikerek és tények cinikus tagadásával nem lehet választást nyerni. Hiába térnek ki az egyenes válasz elől, azt mindenki tudja, hogy a Torgyán-féle, Európában szalonképtelen partner nélkül a leghalványabb reménye sincs a Fidesznek, hogy labdába rúgjon 1998-ban. Aki Orbánra szavaz, az Torgyánra szavaz. Eközben látványosan összefog azzal a Lezsák-féle MDF-fel, amelyet a józanabb Szabó Iván-féle szárny azért hagyott ott, mert ma is a Csoóri- Csurka-Tőkés-féle nacionalista, egyes elemeiben rasszista irányzat büvöletében él. Ez a 180 fokosra sikerült „félfordulat” Orbán újabb csúfos bukását ígéri.

Az SZDSZ elkerülte ezt a

csapdát. A közvélemény-kutatások szerint a nagy többség most is szociálliberális koalíciót akar. Koalíciós partnerek között a vita természetes dolog. Még ugyanabban a pártban sincs mindig véleményazonosság, hát még sok mindenben eltérő értékeket és irányzatokat képviselő pártok között. A kormányon belüli nyílt vita általában nem hasznos. Így választások előtt azonban más a helyzet. Több karakán szembe fordulás a nagyobbik kormánypárttal nem árt sem az SZDSZ-nek, de az MSZP választási esélyeinek sem. Sőt. Az SZDSZ visszahódíthatja jobbra csúszott híveinek egy részét, az MSZP pedig szilárdíthatja baloldali szavazóbázisát.

Hogy a „fundamentalisták” is ebből a megfontolásból írják-e dühös – általában jól megírt és szórakoztató – filippikáikat az MSZP és Horn Gyula ellen, azt nem tudom. Végül is akarva-akaratlanul így is az új szociálliberális koalíciót készítik elő.

Csáky György
nyugalmozott egyetemi tanár
főigazgató főorvos